

Plymouth, Pa. 27 Rugsejo.

Atsisaukimas lietuviszkos jaunūmenės, besimokincios užrubežyje, kad lietuviszka visūmenė atkreiptu savo atydą ir suteiktu pagelbą mokintiems, neliko balsu girioje. „Tėvynės“ num. 9 pranesza, kad tapo sutverta tam draugystė po vardu „Lietuviszkoji Motinėle“, prie kurios prigulsi sanariai: kun. Žilinskas, Szedvydis, Kaupas, Kaulakis ir Matulaitis bei J. Szernas ir Paltanavicius. „Motinėles“ įstatymai bus apreikszti vėliaus. Draugai bus padalinti į skyrius, kur pirmojo skyriau mokės įženginės mokės ties \$10. o paskui po \$1 kas mėnū; o kitų skyrių draugai mokės pagal savo norą—iszgalėjimą. Kasoje yra apie \$50 ir szelpimas gali buti jau pradėtas. Paszalpę gaus pirmiausiai studentai, kurie turėjo apileisti tėvynę dėlei lietuviszkos reikalų. Tarp tokių turės pirmystę moteriszkosios studentkos, kurios bus kūmi fiors atsižymėję ant lietuviszkos dirvos.

„Motinėles“ atyda turētubuti ypatingai atkreipta ant to, kad gavęsis studentas paszalpą nemislytu kad draugystės pareiga yra jį szelpti ir jis niekadoss neprivalo atsimokėti. Tokie szelpiami „Motinėles“ pabaigę mokslo metus ir paskui užsimdami profesiszku jau gyvenimu turētu su palukais atmokėti į „Motinėles“ kasą gautąja paszalpą ir dar dirbti ant lietuviszkos dirvos kaip tikri Lietuvos sunus ir dukters.

1896 m. Vokietijos žemdarbystės mokyklose mokinosi vienas lietuvis, kuriam mokslas gana sekėsi, ir pažįstanti jį szelpė pagal iszgalę ir rinko aukas nū kitų, kad tik anas pabaigtų savo mokslą. Reikalaujantis paszalpos zadėjo viską: be perstojimo darbūtis dėl pakėlimo ukės Lietuvoje

raszant tam tikras knygas ir atmokėti paszalpą szelpėjams. Mokslą pabaigę, paszalpą priėmė ir sziantien ima algos po 2000 rublių ant metų ir savo szelpėjams nei laiszkelio neparaszo. Kada reikalavo paszalpos, tai kas sanvaitė raszė. Taigi szelpiami studentai „Motinėles“ turētu amžinai pasilikti jos sunumis, o ne isznaudoję prasiszalintu.

Draugystė szelpimo besimokincios lietuviszkos jaunūmenės kyla antru kart jau. 1892 m. Dr. J. Szliupas, kun. A. Burba ir J. Pauksztis buvo tokią įsteigę, bet kilus nesutikimams paio. Dabar isz antro atgijusi gal nepairs daugiaus.

Aukos parodai

Draugystė D. L. K. Keistucio, Baltimore, Md.	\$10—
Isz Forest City, Pa.	
Draugystė Szv. Antano	10—
V. Janczaitis	1—
I. Girdauckas	-50
C. Petrauckas	-50
J. Vaicziš	-50
M. Grigaitis	-50
K. Szereviezia	-50
Isz Naugatuck, Conn.	
A. Kamaitis	-20
J. Aidukaitis	-10
V. Doba	-10
J. Palobis	-10
P. Rinkeviezia	-25
Liet. muzikantų orkestra	1—
Buvo	440,45
Labu	\$465,70
J. J. Pauksztis.	

Aukos kankintiniams

J. M. B. Co. New-York	-75
Buvo	\$6,20
Labu	\$6,95
Redakcija.	

Isz Londono.

Sziame laike yra labai reikalinga pagelba lietuviams su lenkų kun. Lechertu. Kun. Lechertas yra pasistatęs ant Cambridge str. didelę szopą, kurią paszventino ir pavadino

bažnyčia. Ant tos bažnyczios jis yra surinkęs nū lietuvių per 500 svarų (\$2,500) ir dabar lietuviams nedūda nei gero. Kada tiejie reikalauja lietuvių kuningo, jis atsako kad „negalys gauti“. Pats nemokėdamas lietuviszškai klauso iszpažinties žiurėdamas į Miežinio žodyną. Žmonės pasakoja savo nusidėjimus kun. Lechertui kaip kokiam stabui ir tik pabaigoje iszpažinties iszgirstanū jo žodžius: „asztau dod iszriszimą“. Szitūs žodžius jis iszsimokino nū savo mynisz kos, mokancios lietuviszškai ir tiki, kad ir isz to turi džiaugytysi prastas „klopas“. O tūm tarpu per kolektas lietuvių sudėdavo jam kas sanvaitė iki 3—4 svarų (\$15—20.)

Žmonės yra didei pasipiktinę isz kun. Lecherto. Tame reikale jau du kartu kreipėsi prie vyskupo, reikalaudami įvedimo tikros tvarkos. Pirmą praszimą siuntė 26 Liepos o žemiaus esantį 7 Ruggjucio kuri czion padūdu:

„Jomylista Vyskupas.

Mes žemiaus pasiraszę lietuvių ir vėl drįstame Jusų Mylistos maldauti kad atkreiptu mėtė atydą ant mūsų nužeminto praszymo isz 26 Liepos szijų metų, ir dabar vėl pridedame, kad mes esame pasirizę nelankyti bažnyczios ant Cambridge Road kol kun. Lechert bus jos klebonu ir dėlto mes esame priversti atsilankyti nū lankymo tos bažnyczios kaipo ir priiminėti SS. Sakramentus isz rankų kun. Lecherto. Mes negalime užlaikyti tokios bažnyczios, kurioje atsilieka atviri skandalai.

Kun. Lechertas paszalino mūsų mylimą kun. Jūzą Bakanauskį, kuris gerai suprato jau mūsų kalbą ir buvo doras ir maldingas kuningas, ant kurio vietos kun. Lechertas parsikvietė kitą kuningą, mūsų visai nesuprantantį, kuris neturi jokių doriszkų pamatų, kuris 3, 4 ir 5 dieną Ruggju-

czio vieszai perleido naktis pasminyszkas szale bažnyczios gyvenancias o gal ir toliaus jis tengyvęs, dėlko mes negalime jų klausyti, nei kreiptis su jokiais tikėjimiskais reikalais. Kun. Lecherto mes negalime godoti nei kaip paprasto žmogaus dėl jo szlykszczių pasielimų, kas visiems yra vieszai žinoma. Deltogi pasitikėdami Jusų Mylistai ir sudėdami į Jusų rankas dvasiszką mūsų gerovę, tikime, kad padarysite galą tiems viesziems papiktinimams ir įvesite reikalingą tvarką.

Sudėdami szį antrą praszimą po Jusų kojų meldžiame Jus tėviszkos žegnonės ant mūsų ir mūsų szejimų pasilikdami Jusų tėviszkoje apveizdoje Jusų paklusni ir dievoti vaikai.“

Kun. Lechertas 1895 mete, turėjo lietuviszškai lenkiszką bažnyčia Silvertown'e, kur pats vienas viską valdydamas, vieną kartą nuėjo ant arkliukų lenktynių ir viską praloszė, parapijos piningus ir bažnytelę, ir po lenktynių statei iszvažiavo į Paryžių. Dabar jis vėl prasimanė bažnyčia kitoje vietoje. Czionais labai yra reikalingas geras kun. lietuvis.

Politiszkos žinios.

Amerika. Apart anti-imperialistų lygos, reikalaujančios sustabdymo karės Pilipinūse, dabar pakėlė protestą Amerikos dvasiszkija už patalpinimą kareivių bažnycziose ir iszdraskymą per kareivių lavonų, pas kuriūs amerikoniški kareiviai įeszkojo aukšinių daiktų. Dėl bažnyczijų tokio iszmeikinimo buvė nuėjės pas prezidentą net kardinalas Gibbonsas. Prezidentas tūjaus užklausė Otiso apie tai, kuris iszsiteisino, kad bažnyczijų užėmęs tik 16, bet neiszniekinę Amerikos kareiviai, tiktai neturėdami kur pasidėti apsigy-

venė jose ir karės laikas iš liūsuja kareivius nū visokių szventenybių. Apie apsigyvenimą kareivių bažnyčiose ir draskymą kapų jieszkant aukšinių daiktų, raszė ir musų ko respondentas Jūzas Jakas, esantis Filipinūse. Amerikos valdžio neįmano nei ką bedaryti, kad greičiaus pergalėti pilipiniečius. Jau senai tikėjo amerikolai papirkti pilipiniečių vadus su tukstanciais ir pažadėjimu augsztų vietų, bet visas tas amerikonų užmanymas liko be psekmes, kadan gi pilipiniečių vadai labiaus yra numylėję laisvę negu piningus ir augsztas vietas. Amerikos komisoriai buvo pasiulę ir Aguinaldui augszcziausį urėdą ir \$5000 ant metų, ką jis su panieki atmetė ir pasakė, kad Amerikai negali užsitikėti ir reikalauja visiszkos nepriegulmystės. Amerikonai visokiais budais masina pilipiniečius prie kavės, bet tiejie atmeta visolius masinimus ir tik isznaudoja amerikonus kame galėdai. Gen. Otis apgarsino, kad kiekvienam pilipiniečiui dova nos bausmę ir už atidavimą ginklo užmokės po \$40, bet nei vienas pilipinietis ant tokio pelno neprisilenkė, isz ko matoma, kad visi gyventojai amerikonų neapkenczia ir tvirtai laikosi vienybės. Amerikonai nūdziugo, kada vienas pilipinietis atneszė jiems pardūti sžaduklę už pažadėtą prekę kurią po muszio buvo radęs amerikietis ir įdavęs pilipiniečiui nuneszti kad pardūtu už \$40. Kinų pasiuntinys pakėlė protestą priesz Ameriką dėlei užgynimo kiniečiams per Otisą atkakti ant Pilipinų salų. Amerikos valdžia baimyiasi, kad atkakę kiniečiai neįstotų į Aguinaldo eiles. Didesnių susimuszimų su pilipiniečiais nebuvo apart subombardavojimo vienos pilipiniečių tvirtynės, prie Sabig užtakos, kur pilipiniečiai turėjo vieną 16 centimetrų

Kruppo kanūlę ir sžadė į amerikoniszkus laivus plaukiant pro szalį. Keturi kanūlinei laivai per 4 valandas bombardavo, kol iszvijo pilipiniečius isz tvirtynės. Pas miestelį Angeles pilipiniečiai iszmetė trukį isz rėlių, užmūszė 2 amerikonu ir 5 sužeidė. Teip gi pilipiniečiai vėl pagavo vieną mažą amerikonų kanūlinį laivą „Urdanetą“, vieną apicierą ir 9 kareivius. Jie buvo iszplaukę daboti pakraszczius ir iszvijo gyventojus isz kaimo Orani, kuriems iszlipus ant kranto apsupo jūs pilipiniečiai ir nusivarė su savim, o laivą supustyjo. Delei nesutikimų admiralo Dewey su gen. Otisu, Dewey pasitraukė isz Pilipinų ir szią sanvaitę sugrižsz į New York'ą kur Amerikonai rengiasi jį kūmi isz kilmingiausiai pasitikti. Politikieriai pasakoja, kad Dewey nenorėdamas nužudyti savo garbę sumuszime Ispanų laivynės pasitraukė isz Pilipinų, nes pamatė, kad ispanus daug lengviaus yra pergalėti negu pilipiniečius.

Prancuzija. Prezidentas Loubet, ant praszymo sudzių antrosios Dreifuso provos, paliū savo Dreifusą nū kaltės ir paleido isz kalėjimo. Kad isz vengti demonstracijų, Dreifusas patyka iszkeliavo į pietinę Prancuziją, o kur apsigyvens tai dar nežine. Amerikos spekuliantai kviečia Dreifusą Amerikon; kiti vėl pranesza, kad iszkeliaus Dreifusas į Angliją, o kiti vėl, kad į Szveicariją. Pabaigus Dreifuso provą, Prancuzijos senatas pradėjo antrą prieszais rojalistus, kurie norėjo pakelti maisztą ir sugriauti republikoniszką valdžią o įvesti jos vieton vėl monarchiszką. Didžiausiais kaltininkais yra Derouledė, Habert, Buffet, Guerin, Dubuc ir kiti kurių yra net 44.

Austrija. Delei vaidų vo-

kiečių su slavais atsisakė visa ministerija nū savo vietų. Sūverti naują ministeriją niekas nenori apsiūmti, nes sunku bus įtikti teip prieszingoms vienai kitai partijoms.

Serbija. Praėjusę sanvaitę pasibaigė prova prieszininkų ex-karaliaus Milano, kurie norėjo Milaną nužudyti, jo sunų iszvyti ir Serbiją priglausti prie Jūdkalnijos kuningaiksztystės. Vienas isz sūkalbininkų kalinyje nusizudė priesz provą dar, du tapo nusudyti ant myrio, kur vieną tū jau su sžadė o antram Milaną dova nojo gyvastį, 10 sūkalbininkų tapo nusudytų ant 20 metų kalėjimo, vieną ant 9 m., 7 ant 5 metų kalėjimo o 6 tapo nekaltais iszrastai.

Ispanija. Provincijoi Coruna, mieste Ferrol buvo didelis susimuszimas gyventojų su kariauna, kuri tapo atmuszta. Tik raiti zandarai vos įtengė įnirszusius iszvaikyti. Isz abiejų szalių yra daugelis sužeistų. Maisztininkai su akmenais iszdauzė valdzios namų ir katalikiszko klubo langus. Valdžia iszmetė isz rangos admirala Montejo, kurio laivynę sumušė amerikoni Filipinūse.

Pietinė Aprika. Neutikimai tarp Transvaalio ir Anglijos nieku nepasimažino. Transvaalio nori pasidūti nusprendimui tarptautiszko sudo, ant ko nepristoja Anglija ir dėlto regis yra neiszvengtina karė. Oranijos respublika prižadėjo visokią pagelbą Transvaaliui, nes jeigu Anglija užimtu Transvaalių, tai tū jaus prarytu ir Oranijos respubliką. Dėlto abi valstijos sutarė isz vien giatis nū Anglijos.

Dalis darbu.

Dunkirk, Pa. Pabrikas „The Romer Ax Co.“ pakėlė savo

darbininkams algas, kurie dabar gauna po 2 ir 3 dol. Pabrikas turi labai daug užpraszimų ir dėlto pakėlė algas.

Cleveland, Ohio. Laivų mąszinistai pareikalavo pakėlimo algų ant 33%, ir jeigu netaps jiems padidintos algos keta pamesti laivus atplaukus į ūstus.

Cincinnati, Ohio. Strykarių darbininkai reikalauja pakėlimo algos po 20 ct. už valandą po darbo laiko.

Atlantic, Ind. Czionai su degė American Tinplate Co. ir visi darbininkai neteko darbo. Iszkados pasidarė \$150,000.

Shamokin, Pa. Kasyklose Hickory Ridge Colliery sustraikavo 300 dreiverių, kuriems kompanija numazino mokestį nū \$9,60 ant \$9,00 per sanvaitę.

McKees Rocks, Pa. Lockhart Iron & Steel Co. pakėlė savo darbininkams algas ant 10-15%.

Rathbun, Tenn. Kalnakasiai New Saddy Coal Co. reikalauja pakėlimo algos, ko kompanija nenori iszpildyti ir dėlto bene iszkils straikas.

Remington, Pa. Vietinė gelezies liejynicia tapo uzdaryta ant nepaskirto laiko ir nežine kada pradės dirbti.

Cokeville, Pa. Izabela pabrike iszkilo straikas, nes darbdaviai nenorėjo pripazinti unijos.

Muncie, Ind. Darbai visoje apielinkėje eina gerai. Paliver Iron Co. apreiszkė savo darbininkams, kad algas iszmokės kas subata.

Jackson, Mich. Trumbal Mining Co. parengia naujas kasyklas artymais Woodville.

Nanticoke, Pa. Kalnakasių straikas tęsesi be atmainos. Daugelis straikierių iszvažinėjo kitur, ypatingai į Virginiją. Centraliszkas unijos komitetas iszleido atsiszaukimą, meilaudamas paszalpos dėl straikierių.

Shamokin, Pa. 4000 kalnakasių dirbanczių kasyklose

Philadelphia & Reading Coal Co. aplinkui Shamokiną gavo apreiškimą, kad darbo laikas tapo pailgintas su pusantros valandos per dieną su pakėlimu ir algos už tą laiką.

Toledo, Ohio. Sustraikavo visi rubsiuviai, prigulinti prie unijos, reikalaudami pakėlimo algos ant 25%.

Red River, W. Va. Czionai sustraikavo 3000 kalnakasių reikalaudami pakėlimo algos po 5 ct. ant tonos.

Scranton, Pa. Dėlei sustraikavimo dreiverių kasyklose „White Oak“, prigulinczių D. & H. Coal Co. 600 darbininkų turėjo sustoti dirbę.

Butler, Pa. Firma „Davis Lead Co.“ iš Pittsburg'o nupirko 10 akrų žemės, kur statys didelį pabrūką net už \$300,000, kuri pastaczius apie 1000 darbininkų gaus darbą.

Cartersville, Ill. Czionais susimuszė kalnakasiai baltveidžiai su jūdveidžiais ir paskutinųjų 6 užmuszė. Jūdveidžiai buvo kompanijos pargabenti ant straiquierių vietos.

Aistun jubilejus?

Pradžioje ateinancziio meto sukaks 2230 metų nū to laiko, kaip dasizinata tapo, kad sziaurėje Europos, butent tamė kraszte, kurį sziaudien Lietuvių tauta apėmusi turi, jau gyvenę Aistai, lietuviszką gentė, ateiviai iš pietinės Trakijos, nū kurių vardo dar ir sziaudien liekti Lietuvoje vardas up. Aistos, kaimų Aistiszkaiai ir Paaistiszkaiai. Tulas Keleivis iš Massilijos (sziaud. Marseille pietin. Prancuzijoj), kuri tai pylis szimet' Ruggjucziio mėnesije atszventė 2500 metųinį jubilejū nū jos insteigimo, vardu Putėjas (yraik. Pytheas) apie 330 m., Kristui ne gimus, atliko sziaurės link kelionę ir, apsilankęs Britanijoj, atvykęs buvo, kaip rodos, ir į szios dienos Sziaur-Vokietiją, kur jisai įgijo ir mums suteikė tu-

las akyvas žinias apie seniaus Lietuvos gyventojus, Aistus 1). Nors tikras metas, kada jis szitame kraszte apsilankė, mums ir nežinomas, bet priimdami augszcziau padūta metą 2) dėl tos kelionės, mes mažai apsiriksime, o tūm tarpu gausime progą apvaikszechiotie ateinancziame mete 2230 metųinį jubilejū nū laiko apsilankimo Putejaus lausų kraszte ir užraszymo pirmųjų historiszkų žinių apie Lietuvos gyventojus. Jaigu jau, kaip žinoma, visos kitos tautos teip tankiai szvenczia jubilejus visokių historiszkų atsitikimų, kaip ir szeip prakilnesnių vyrų, tai ir mūsų sena tauta, man ding', turėtu prisirengtie pabaigoje XIX szimtmečio szvenst' tokį jubilejū, kursai prie atgaivinimo mūsų tautos, prie mūsų susipratimo tautiszkos gėlėtu, rasi, labai daug prisidėtie ir išz didės senatvės apalpusę lietuvių dvasę atgaivintu bei atnaujintu. Todėlei padūdamas szitą užmanyimą asz kviecziu mūsų gerus patriotus užsiimtie klausimu, kaip, kada ir koku būdu reikėtu pakeltie tokį prakilnų jubilejū nors Amerikoje.

Be to dar butu pageidauta, idant iszeiviai išz Suvalkų gubernijos, kur teipogi senovės Aistų gyventa, įkurdami kokę naują draugystę, pramintu ją „Aistų draugyste“, tokiu būdu tą labai seną garbingą tautos vardą omenije szios dienos lietuvių atgaivindami. Teipogi, man rodos, reikėtu ir lietuviszkų kalendorių „met-skaithūse“ ant pirmos vietos įraszytie: „Nū Putejaus kelionės ir paminėjimo lietuviszkųjų Aistų szios dienos Lietuvoje—2230 metų“.

J. Basanaviczius.

1) Slg. „Auszra“ 1885, p. 105 ir sek; „Etnografiszk. smulkmenos“ p. 19.

2) Slg. Forbiger, Handbuch der alt. Geographie, Bd. I, S. 148; Kiepert, Lehrbuch d. alt. Geographie, S. 4.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Forest City, Pa. Draugystė Szvento Antano vienbalsiai nutarė paaukauti \$10 parodai lietuviszkos raszliavos Paryziuje, ka ir prisiuncziame parodos centraliszkam kasieriui J. J. Paukszczui.

J. Džikas.

Baltimore, Md. Draugystė D. L. K. Keistucziio prisiuncziame \$10,00 ant parodos mūsų literatūros Paryziuje. Szita auka buvo paskirta ir nutarta 21 d. Gegužio. Laikraszczūse to negarsinome, nes laukėme visų draugysczių nutarimo ir kartu prisiuntimo. P. Vietinis 33 num. „Vienybės“ neteisingai raszė, buk Baltimorės lietuviai ir draugystės nesirupina apie tautiszkus reikalus. Isz to matyti, kad p. V. nevaikszechioja ant susirinkimų ir raszo į laikraszczius apie nieką nežinodamas. Draugystė N. Kopernyko ir D. L. K. Keistucziio pirmiausiai padavė užmanyimą; paskiaus buvo siųsti pasiuntinei pas S. Jono draugystę dėl susitarimo apie tą svarbų reikalą, kuri teipgi paskyrė \$15,00.

20 d. Ruggjucziio mūsų kun. J. Lietuvninkas kvietė visas draugystės ant pinyko D. L. K. Keistucziio, nurodydamas paveikslą kitų tautų, kas labai gražiai iszrodo. P. L. Gaulis užmetė kuningui, kodėl nieko neprisiminė apie tautiszkus reikalus, kaipo tai parodą mūsų literatūros ir suszelpimą kankintinių. Viriszkai kuningas butų padaręs ragindamas visus ant piknyko, kad tulą dalis pelno butų paskirta tautiszkies reikalams. Mūsų kuningas apie tautiszkus reikalus pats nesirupina nei kitus prie to neragina.

Sekr. S. J. Latonas

Forest City, Pa. Mūsų Blaivystės Draugystė turėjo

susirinkimą 17 Rugsėjo, kur apart kitų reikalų svarstėme ir apie parodą mūsų raszliavos Paryziuje. Esant draugystei dar jaunai ir neturtingai, isz kasos negalime nieko aukauti ir todėl mes keli sanariai pagal iszgalę paaukaujame ir prisiuncziame ant rankų J. J. Paukszczio, kaipo iszrinkto kasieriaus, \$3,50 parodos reikalams. *V. Janczaitis.*

Wilkes-Barre, Pa. Nedėlioje, 17 Rugs., buvo pas mus susirinkimas ir prakalbos. Kalbėjo p. Mikolainis, Dr-nė Szliupienė ir Dr. Szliupas apie bėgį mūsų gyvenimo ir pareigas, ką turime daryti dėl pagerinimo savo buvio szioje szalyje ir apie szelpimą tautiszkų reikalų, kurie net iki sziolei yra dar vis rodos užmirszi. Susirinkusieji isz prakalbų buvo labai užganėdinti. *Vietinis.*

Waterbury, Conn. 14 Rugsėjo S. Daukanto teatralszka draugystė parengė balių kad kiek užpelnyti rubams losziant „Keistucziio“ tragedija per „Susiv. Seimą.“ Teipgi parsikvietė ir kalbėtoją ant to pasilinksminimo kun. A. Miluką isz Brooklyno. Kalbėtojas turėjo tik adyną laiko, pertai savo kalbos neturėjo kada užbaigti kaip kad norėjo. Pirmiausiai savo kalboje nurodė, kaip rusų jurė plaukė ant Lietuvos, kaip rudbarzdžiai raudon-marszkiniai doriszki nupūlėlei užima geresnes vietas Lietuvoj; o mūsų žmonės per anūs girtūklus nuslopinti, priversti jieszkot kitur prieglaudos. Mūsų tautieciai iszeidami į kitą szalį, padėkim Amerikon, vėl nuszkriaudžia savo tėvynę iszneszdami mažiause 100 rublių, nors tiek kiek kelionė kasztūja. Czia atėję nesirupina savo tėvynėi arba giminėms sugražīt padarytą szkriaudą, nusilekieravęs kurpes cziužinėja

po salę, arba prie baro priėjus „doleris nepiningas“! o Lietuvoj tėvai likę per jį nuskrusta (išleidimu į Ameriką) tankiai bada kenczia. Ragino visus kad siųstų kū daugiause Lietuvon piningų, ir čia susiczedyja piningų kū daugiause grįztu Lietuvon ir pradetu bent kokias pirklystas ir tūmi užkirstų kelią kacapams ir siurbėliams žydams. Tada pakiltų Lietuvą fiziskai, kulturiskai ir dvasiskai. Toliaus nurodė, kad musiszkiei negauna tokius gerus darbus kaip kitos tautos dėl stokos apszvietimo; kad musziszkiei nesupranta kitokį biznį užsidėt kaip tik karcziamą su kuria patys nusigyvena ir kitus nuskriaudžia, kartais neteislingai nusukdamas centą. Ragino visus prie skaitymo moksliszkių rasztų, ešą, jei ozionais deszimts vyrų yra suprantanczių tautiszkius reikalus, tai gali daug pritraukt į supratimą ir daug nuveikt ant tautiszkių dirvos. Iszbarė labai tokius, kurie nieko nežino kaip tik pliovot ir kūm daugiaus moka pliovot, tūm jis save mokytesniu statosi ir vadinasi save „asz valnamanys“. Tegul tokį trenkia perkunas! kurį kitados lietuviai už dievaitį laikė ir garbino.

Klausytojai isz prakalbos kun. Miluko buvo labai užganėdinti ir nūlat plojo rankomis. *Klausytojas.*

Red-Burn, Pa. Szioi vietoje, kalnūse, netoli Williamsporto yra apsigyvenusių lietuvių 5 šeimynos ir apie 10 pavienių, visi paeina nū Prienu.

Atkakęs czion su reikalais užklausiau lietuvių ar skaito kokį lietuviszką laikrasztį? atsakė, kad jokio neturi, seniaus skaitę „Vienybę“. Moters lietuvių užsilaiko grynai dar se noviszkos mados. Lankantės vakaro laike anų namūs užtikau, kada vaikas kalbėjo prie

motinos kelių poterius sekdamas paskui motinos žodžius, kada pabaigė, visiems isz eilės pradėjo buczifiti rankas o kartu ir man. Asz pasibjaurėjau tokia netikusia mada ir savo ranka atitraukiau. Lietuviai czion labai iszsiilgę lietuviszko kuningo; czion atvažiūja kas mėnesis kartą lenkiszkių kuningas isz Blossburgo, nes czion lenku yra į 35 šeimynas. Lietuvių moters kurios nemoka lenkiszkių, sakėsi, nebuvę iszpažinties apie 5 metai.

Darbai čia neblogiausi, minksztose anglakasyklose uždirba žmonės į \$40—50, dirbdami po 16—17 dienų per mėnesį.

Jauni vaikinai gražiai užsilaiko ir daugumas blaivūs, nes kad ir norėtu iszsigerti tai negal gautie ant vietos, nes čia nėra jokios karcziamos ir turi eitie dėl iszsigėrimo 3 myles nū kalno žemyn į Ralston, isz kur paskui sunku isigėrusiam užliptie 3 myles priesz kalną namon ir dėl tos priežasties lietuviai nepragerdami savo sunkiai užpelnytus pinigus, Blossburgo bankoje turi apsziai pasidėję.

Muzikėlis.

Vestville, Pa. Musų kuningėlis užsimanė suardyti Sz. Petro ir Pauliaus draugystę, bet tas jo stengimasis tiktai sudrutino draugystę ir padidino jos sanarius, nes ant kiekvieno susirinkimo vis po ke-liolika prisiraszė. Žmonės už tokį netikusį kun. pasielgimą suraszė skundą ir nusiuntė vyskupui, už ką vyskupas kun. davė šaunei tabokos bet prisiuntė jam pasirasziusių vardus, kuriūs kun. perskaitė bažnyczioje isz sakyklos, dėlko žmonės iszėjo isz bažnyczios jūkdami. Skundėjams liepė daryti metavonę ir musztis į krutinę. Musų kun. labai rupi, kas raszineja korespondencijas į „Lietuvą“ ir „Vienybę“, vienok nieko ne-

peszęs per pamokslą pasakė tik, kad tą daro bedieviai ir lygina vyskupą su Olszevskiu ir Paukszcziu, ir niekad neturi pasilsio darydami bedievystę. Tą nedėdienį, kaip skaitė skundėjų pavardes, tai isz susimaiszymo to visko užgiedojo vietoje „credo“—gloria“. Ką Dievas nori bausti, tam pirma atima protą.

Kiszkieis.

Plymouth, Pa. 17 Rugsėjo buvo susirinkimas ir prakalbos ant metinių sukaktuvių „Lietuvaiczių Draugystės“, P. Mikolainis kalbėjo apie draugystės užsilaikymą, nors tverentėsi ir paskiaus visaip buvo nū niszmananczių apjūkiama, vienok draugystei tvirtai laikantės ir ant apjūkimų nebojant atsieks savo mierį, nes pradžia visur gaiszina darbą. Kada musų moters supras naują draugysezių ir susivienijimų, kas jau yra tarp moterių svetimų tautų, tada viskas eis sparcziaus. Musų moters nesupranta dar naudos, kurią per susidraugavojimą tiktai galima įgyti. Musų moters yra atstumtos nū apszvietimo, nes laikoma dar, kad moteriszkei mokslas nereikalingas. Visas musų moterių mokslas, pasimelsti isz maldaknygės, o skaityti moksliszkių knygas arba laikraszczius tai jau ne jų darbas. Dėlei nemokslumo musų moterių, o ir vyrų, mes esame atsilikę mokslu kaip ir gyvenime paskiausiai visų tautų. Kada musų moters kartu su vyrais darbūsis apie gyvenimą, mokslą ir tautiszkius reikalus, tada sparczzių žingsnių žengsime pirmyn ir busime lygiais su visais žmonėmis.

Dr-nė Szliupienė kalbėjo apie svarbumą moterių uždėtės gyvenime, nū kurių prigūli gerovė ateinanczios gentkartės, kuri yra moterių—motinių rankose. Apszviestos moters pakreips teip draugiją,

kaip norės, nes jų klauso vyrai ir vaikai su kuriais jos niekad nepersiskiria. Motina yra galva namų ir ji visą namą teip surėdo, kaip, mislyja, yra geriausiai; o apszviestėsnė ir protingesnė motina pataikis visados geriaus viską surėdyti. Sziandien ir musų moters jau pradeda mislyti apie apszvietimą ką rodo ir „Lietuvaiczių Draugystė“, kurios sanarės, mislyju, nieku budu nepristotu jau, kad nustoti tų pasimokinimų, kokius yra patyrę. Jos tai atidarys akis ir kitų kolionijų moterims ir platins ta ideją tolyn, nes dauguma musų moterių dar bijosi susidraugavojimo link reikalų gyvenimo. Moterių reikalai yra nepabaigti ir jų pareigos. Tiktai apszviestos moters, suprantanczios gyvenimą ir pareigas, gali užauginti gerą jaunąją gentkartę. Paziurėkime ant musų jaunosios gentkartės Amerikoje. Mėrginos gėdisi vieszose vietose kalbėti prigimta kalba ir graibalioja angliszkių ir musų motinos isz to turi dziaugsmą. Bet jeigu musų motinos butų tautietės ir iszmingos, jos įcziepytu savo vaikūse meilę prigimtos kalbos ir pasididžiavimą isz to, ką dabar dėl savo neiszmanymo laiko kaip už parieką. Taigi, mes moters, tverkime draugystes, pasilinksminimus ir rupinkimės apie savo gerovę apszviesdamos pamokiancziais skaitymais. Abelnai butų gerai, kad moters apkeltau lietuvių apgyventas vietas ir per susirinkimus bei prakalbas ragintu tvirtiszkas „Lietuvaiczių Draugystės“.

Dr. Szliupas kalbėjo apie prakilnumą moteriu, be kurių prisidėjimo tobulinime jaunosios gentkartės, nebutų žmonija teip isztobulinta kaip sziandien kad yra. Berods vis didesnė dalis moterių pasilieka dar nežinėje ir kartais dėl sa-

vo neisžmanymo yra stabdžiu sios prakilnius savo vyrų darbus arba papykius sukeldamos. Teip Graikų didžiausio pilozopo Sokrates'o pati Xantypa, nesuprasdama savo vyro idėjų, parėjus anam iš susirinkimo vėlai, apliejo su pamazgomis net. Pradžioje 5to szimtmečio mieste Aleksandrijos apsireiskė mokslininkė Hypatia, kuri skaitė lekcijas kolegijai NeoPlatonie, kurių klausyti susirinkdavo veik visos Rytų šalies studentai. Teip anai igyjant kas kartas didesnę tarp žmonių įtakę, nepatiko tas Aleksandrijos arcivyskupui Cirilijui, nes Hypatia buvo nekriščionė, ir jis užsispyrė jos mokslą ir įtakę išnaikinti. Vieną kartą Hypatijai bevažiuojant iš kolegijos, pasigavo ją Cirilijaus šalininkai ir nusivedė į bažnyčia reikalav, kad Hypatija atsisakytu savo mokslo ir tik jo klausytų, ko anai nedarant o klausant savo proto, tapo per zokonykus nudraskyti nū jos drabužiai ir su varlių (oisterių) dėžių luksztais supjaustyta į szmotus ir sudeginta prie giedojimo zokoninkų „Te Deum laudamus“ 415 metų krikščionystės. Netruko moterių net valdanciu vieszpatystėmis. Anglijos karalienė Elzbieta sumuszė tūm metu Ispanijos drucziausia laivynę; Maria Terese, duktė ciosoriaus Karoliaus VI, Vokie'ijos ciosorienė, 1740 metų kėlė dides kares dėl praplatinimo krikščionybės ir laike pakajaus įvedė savo vieszpatystėje pagerinimą žemdarbystės, pramonės ir pirklystės; Maskolijos ciosorienė Katarina I, didžiojo Petro pati, yra kilusi iš Lietuvos, kurią dėl jos gražumo pamylėjo d. Petras, kuri po jo smerties valdė šalį, o Katarina II, gudri boba, kėlė dides kares ir norėjo paliūsti žmones nū baudžiamos, jau, ko vienok negalėjo padaryti

lėl pasiprieszinimo ponų. Se novėje mūsų lietuvės, netekus vyrams narsos grumtisi su neprieteliais, stojo į kovas, uždegdavo pylis, statydavo krutinės prieš ragotines užpūlikų ir tankiai davėsi susideginti, negu pakliuti į kryžiuočių nelaisvę. Nestoka protingų moterių ir šiandien; paimkime tikrai rasztininkes lietuves, kaip tai Skirmuntaitę, Radzeviciūtę, Konopnickaitę ir kitas, kurių rasztai literaturoje stovi ant ligaus laipsnio su rasztais vyrų literatū. Šiandien vis didesnis skaitlius moterių pradeda lankyti augštesnes mokyklas ir ateis laikas, kada moters bus pakilę mokslė ir susiliginę su vyrais iš vien darbūsis apie gyvenimo ir tautos reikalus. Peržvelgiant mūsų moterių dabartinį apszvietimą nieko nū jų ir reikalauti negalima. Kudikystėje buvo tikrai poterių mokymos, paugėjus prie visokių darbų pristatomos, paskiaus priraszytos į visokius szventųjų agurkus o apie mokslą bent mažiausį ir reikalingiausį mūsų moterių niekas nepasirūpino. Apszvieta moterių su vyrais, kartu, greicziaus įves pagerinimą surėdyme draugijos, nutrenks nū savo sprando despotizmą su kapitalizmu, kurie šiandien slėgia visą žmoniją. Moterių protą smarkiai žadina dabartinis kapitalistiskas surėdymas, kurios su pulkais vaikelių neturi dūnos kasnio, pastogės nei reikalingo drabužio; alkis yra geriausiu mokintoju visų, ka mums rodo Prancuzijos revoliucija 1789 metų, kur moters netekę kanytrybės jau su vyrais ėjo mūszon ir pergalejo savo vargintojus, atidarė vartus į laisvę ir mokslą ir dziaugiasi šiandien jau tula dalis žmonijos; kada labiaus susipras žmonija, rūpinsis apie savo gyvenimą pati, neturės tos minties, iš ko gyvesime kad nebus kapitalistų arba ponų, bet pasitikės

ant savęs, savo darbo. Daugelis šiandien moterių dėl permažo vyrų uzdarbio turi laikyti kitus vyrus savo gyvenimū ir paczios sunkiai uzdarbiauti, kad užganėdinti bent kaip savo gyvenimo reikalus, bet neapsvarsto dar dėl ko teip yra? Šiandien maszinos paszalinio iš darbo daugelį darbininkų, o kurie dirba, tai turi sunkiaus ir ilgiaus dirbti su mažesne alga negu kitados. Neapsvarsto žmonės, kodėl viskas pabrango o algos už darbą atpigo, kad viskas tapo sumonopolizūta ir aprubėžiūta, kame to viso priezastis esti? Tas viskas pragaisz, kada žmonija supras savo tiesas, kad išsiplatins socializmas, tiesa, lygybė ir brolystė! Įrankiu žmonijos išsiliūsavimo iš visokios nevalės yra apszvietimas, skaitymas gerų knygų netik lietuviszkoje kalboje, bet ir kitose, įrengimas knygynų, skaitinyzių ir tt. O mūsų brangi lietuviszė! Daugelis lietuvių šiandien gėdisi savo prigimtos kalbos, gėdisi prisipažinti lietuviu, ką visas mokintas svietas gerbia. Lietuviszka kalba šiandien jau turi vietas universitetų katedrose Londone, Paryziuje, Berlyne, Petrapilėje, Maskvoje ir abelnai visūse universitetūse, o žmonės, kurių brangiausiu turtu yra toji kalba, niekina ją. Mūsų politiszkas prisikėlimas teipgi neabejotinas. Mūsų yra daug didesnis skaitlius negu Serbų arba Bulgarių kurie turi įgiję savo politiszką laisvę paskutiniūse laikūse. Ateis ir mums eilė. 4,000,000 ar daugiau, lietuvių, tai nemažas skaitlius. Lietuva per tukstanczius metų buvo it ūla jurese, į kurią atsidaužė vilnys visokių užpūlikų, kuri nupūlė tikrai per įvedimą krikščionybės ir baudžiamų, kuri šiandien iszrodo kaip apsamanojusi ir vilnys nulauzenczios tulas atskalas, bet kada mes visi iszvien ru-

pinsimės apie savo politiszką buvį igysime ir mes tai, netar-nausime svetimiems dievams. Bet ir prie atgavimo politiszkos laisvės reikia teipgi mokslo. Mokslas turi buti pirmoje vietoje pas visus, visų pareiga yra mokintis ir mokslą szelpti, nes tikrai mokslas yra vieninteliu keliu į visokią gerovę. Darbūkimės ant savo dirvos iš visų spēkų, atsiminkime savo sentėvių, kurie nieko nesigailejo dėl labo tėvynės ir laisvės, o mus nestengs isznaikinti mūsų priešiai maskoliai, vokiecziai ir lenkai, nors jie ir iš galvos iszeitu. O kad jau bus prilikta mums isznykti, tai nyksime kovoje su garbe onenugurdę pasidūsimės priešams. Bet mūsų isznykimas negalimas, nes tauta gana dar stipri.

Parodos reikalai.

Europos Komitetas dėlei liet. spaudos parodos susideda iš 5 sąnarių iš kurių 2 yra Paryziuje, 2 Szveicarijoje ir 1 Anglijoje. Komiteto sąnariai, gyvenantieji Paryziuje yra suėję į pažintį su mokintais ir įtekmingais žmonėmis ir tikisi tas savo pažintis da praplatingti. Tarp kitko vietiniai komiteto sąnariai nori pasimatyti su profesorium „College de France“ kuris skaito tenai lekcijas lietuviszkos kalbos. Per tas pažintis komitetas tikisi lengviau galėsęs atlikti savo uždūti.

Bet reiktų, kad susiartintų su Paryziūm ne tik sąnariai Komiteto, bet ir kiti mus tautiecziai, o ypatingai tie vyrai, kurie yra pagarsėję savo darbais ant dirvos lingvistikos, etnografijos, mokslo ir tt. Dr. Verneau klausinėjo, ar ne užsiima kas iš mus antropologiszkais tyrinėjimais ir žadėjo dūt vietą panasziems tyrinėjimams savo žurnale „Revue d'Antrapologie“. Iš tos progos mes gal ir negalėtume

pasinaudoti, bet per Dr. Verneau būtų galima patalpinti prancuziskūse laikraszeziūse vieną-kitą straipsnį iš lietuviskos etnografijos, archeologijos ir t.t. Mus lingvistai teipgi galētu pasirodyti prancuziskūse mokslų laikraszeziūse ir tokiu budu susigiminiūtu bent su Paryžiaus lingvistais. Tas mus pasirodymas tarpe prancuzų ant moksliskos dirvos netik pakeltų mus akise prancuzų, bet ir suteiktų mums naujas pažintis, kurios sziam laike yra labai reikalingos. Sziam tarpe ypatingai svarbu yra, kad mūsų etnografai galėtų užsirekomendūti su savo darbais, nėra D-ras Hamy yra karsztas mylėtojas etnografijos. Toks susiartinimas mus mokytų su prancuzais galėtų but naudinga ir patiems straipsnių autoriams, kurie ketina atsilankyti ant parodos, nes tūmet jie galės pasinaudoti iš tulų privilegijų, kaip literatai ir mokyti.

Pagal įstatymus visūtinio surėdymo parodos Règlement general kiekviena vieszpatystė turi but reprezentūjama per savo komisorių (commissaire delegue), kuris rėdo savo szalies parodą prisilaikydamas prie visūtinų parodos įstatymų. Tauta, neturinti savo valdzios, reikalūse parodos turi kreiptis prie komisoriaus tos vieszpatystės, prie kurios tauta priguli, tai gi mums reiktu kreiptis prie Maskolijos komisoriaus. Tai yra, zinoma, kelias negalimas. Bet mes, pasiremdami ant to, kad mus rasztai yra iszėję Prūsuse ir Amerikoje, galime kreiptis prie Vokietijos ir Amerikos komisorių reikalaudami sau vietos. Bet ir czion atsiranda painios: kiekviena vieszpatystė apsims priimti savo kraszte iszėjusius rasztus. Bet visūtinai parodos padavadyjimas nurodo mums da vieną kelią. Art. 39 Règlement general sako: „tauta netu-

rinti savo delegato prie rengiamos parodos, norėdama gauti vietą, turi kreiptis prie generaliszko komisoriaus, kuris svetimos tautos iszdarbius priima ant tų paczių sąlygų, kaip ir Prancuzijos; taigi reiktų mums samdyti vietą, medegą, darbininkus, vesti ir prižiurėti darbą ir tt. Szitas kelias nors ir yra galimas, bet jo mes negalime apsirinkti dėl lei stokes pinigų. Bet kad ir galima būtų isztekkti pinigų, tai visgi neparanku būtų mums ten pasirodyti: nes

1mo rasztus iszstato privatiszki žmonės, knygininkai, arba spanstuvninkai, kurie nor apsigarsinti su savo iszleistais rasztais ir per tai įgyti daugiau pirkikų.

2ro jie naudojami isz parodos kaip isz rinkos, pardūda visūmenei savo rasztus ir traukia isz to pelną (dėlto jiems ir užsimoka).

3czio dėl praktiszkių siekių iszstato daugiausiai naujausius rasztus.

4to kaip paprasti knygynai, jie pritrauks akį literatūros ir mokslų mylėtojų, kurie norės patirti koki nauji rasztai pasirodė ant svieto. Lietuviszkas knygynas, kaip sako zinovai, nepultų į akį ir nepadarytų ant žmonijos pageidaujanczios įspaudos ne tik dėl savo mažumo, bet ir dėl prasto iszrodymo.

Jeigu mes pavestume iszstatyti savo rasztus kokiam nors knygininkui, tūmet iszeitu daugiau, nes kiekviens knygininkas pirmiausiai rupinsis apie savo reikalą, savo knygas iszstatys ant pirmos vietos, o lietuviszkas iszstatys kur nūszaliai ir nesirupis apie jų pagarsėjimą.

Turiu da paminėti czion apie vertybę tarptautiszkos spaudos ant Paryžiaus parodos. Kiti, neturėdami artymesnių informacijų apie szitą dalyką mano, buk esąs koks tai skyrius tarptautiszkos spaudos,

kur galima esą pritilpti ir su lietuviszkais rasztais. Tūm tarpu ant Paryžiaus parodos suvis nėra tokio skyriaus. Yra tik t. v. „Syndicat de la Presse de l'Exposition de 1900“, t. y. susivienijimas tų, kaprigul prie spaudos (korespondentų, literatų ir t.t.) Siekiu to susivienijimo yra „sutverti ryszį tarp jo sanarių ad herents, kurie galėtų vieni kitus szelpti s'entr'aider ir ginti savo bendrus reikalus“. Ant parodos bus „Pavillionas Pressos“, kur bus siuncziami visi periodiszki laikraszeziai. Į tą pavilloną galės įeiti tik „syndicato“ sanariai. Lietuviszkus laikraszezius bus galima teipgi nusiūsti į tą pavilloną. Bet isz to galėtų but nauda tik tūmet, jeigu pavillibną lankys koks nors lietuvis, kuris mokėtu atkreipti ant lietuviszkų laikraszezių kitų atydą.

Buvo da padūtas mums užmanymas iszstatyti savo rasztus draugė su lenkais, bet tas užmanymas tapo komiteto atmetas dėl priezasczių, kurias supranta kiekvienas lietuvis, zinantis istoriją visokių „susidėjimų“ lietuvių su lenkais.

Tokiu budu isz visų kelių tinkanczių iszstatymui mus rasztų geriausiai yra apsirinkti etnografiszką skyrių netik dėl pigumo, bet ir dėl kitų priezasczių. Paskirta mums vieta bus jau prirengta pagal prancuziszką skonį ir planą, figuros ir atsakanti dekoracija pritrauks visūmenę, prie figūrų tautiszkių ir literatūros pritikis žemlapiai*), statistika planai ir viskas, kas galės suteikti visūmenei supratimą apie lietuvių tautą ir jos kultūrą.

Dr. Daumantas.

* Etnografiszką žemlapį žadėjo mums nupieszti viens tautietis pagal etnogr. žemlapį Kurszaiczio naujas statistiszkas zinias ir zinovų nurodymus.

Isz keiones.

Tankiai galima iszgiristi kitose valstijose gyvenanczius lietuvius kalbant apie nuveiktus ir veikiamus lietuvių darbus apszvietoje ir ant tautiszkos dirvos Pensylvanijoi gyvenanczių o ir medegiszki geriaus pasilaikanczių. Ar isz tikrųjų Pensylvanijos lietuviai stovi augszcziaus apszviete už savo sanbrolius kitų vietų, noriu nors pavirszutinei pažvelgti. Perkratant lietuvių gyvenimą, abelnai, visur galima atrasti tulą arba kelio-lika pakilusius protiszkius, turinczius augsztesnius jausmus bei platesnes pažvalgas; bet dauguma visgi liekasi nū to ir yra tamsūliai. Ar yra atsizymėje moksle ar tautiszkūse darbūse lietuviai vienos ar kitos szalies, to negalime tvirtinti. Tiesa, Pensylvanijos lietuviai turi daugiausiai pristatę bažnycių, kurios prie pakilimo lietuvių protiszkių nieko neprisidėjo, apart gero gyvenimo prie jų esanczių kuningų, ir tulose bažnyciose esant netikusiems kuningams, lietuviai protiszki dar žemiaus nupūle ir pasiliko ant visko atszalę. Norint priversti, lietuvius prie suzadinimo proto, reikia visados ir visur raginti prie skaitymo gerų laikraszezių ir knygų, o tuli mūsų kuningėliai gina žmones nū skaitymo, tai ir kaip pakils protas. Nieko neskaitant ir nesvarstant protas negal pakilti. Apie mokyklas, kurios mums yra reikalingiausiomis tame dalyke, negal buti dar nei kalbos ir dievai žino, ar mes kada nors koki susilauksime Amerikoje. Apie dabartines mūsų parapijines mokyklas lygiai nieko gero negalima pasakyti. Jos tiktai supustyja vaikus ir laiką, kuriame angliszkoje publiszkoje mokyklose pramoktu kiek. Kad Pensylvanijos lietuviai būtų daugiau atsizymėje tautiszkūse reikalūse to

negalima tvirtinti. Pagal daugumą apsigyvenusių lietuvių Pensilvanijai, be abėjonės gal ir būti daugiau kas nuveikta, bet sulyginant su daugumu kitose valstijose gyvenančių, iszeis lygiai arba ir mažiau dar. Apie šią dalyką matoma iš aukų plaukiančių mūsų literatūros parodos reikalams ir suszelpimui kankintinių. Lietuviszkos pagalbinės draugystės, kurių Pensilvanijai yra daugiausiai, apie szelpimą tautiszkų reikalų vos dabar tulos tepradėjo krutėti. Kitos yra szimtus izlikusios ant blizgučių pasipūsimui, ant kardų, o tautiszkus reikalus, arba knygynus vietoje to, yra rodos užmirszusios. Musų lietuviszki politiszki Kliubai prie tautiszkų reikalų niekur neprisideda, su mažu iszėmiu. Jų tvėrimasis ir darba vimasis yra tikrai laike rinkimų urėdninkų. Sziaip apie jūs nieko nei negirdėti. Tulose vietose Kliubai vėl laikosi tik dėlto, kad nedėdieniais galėtu jo sanariai atvirai gir tauti. Tokiu budu tuli Kliubai vienoje apsiszvietimo, kilimo protiszkai visokiūse reikalūse, taiso neatlyginamą pragaisztį musų broliams. Apie musų visokius pirklius, kurie vidutinei medegiszkai pasilaiko, teipgi negalima gerai atsiliepti, kad jie butų protingesni, geresni ir karsytesni tautiečiai. Prie visokių tautiszkų suszelpimų musų pirklių veik nei nematyti, tik retas apie tai rupinasi. Kad musų pirkliai prisidėtu prie szelpimo tautiszkų reikalų, butu apstesnės aukos ir nū paprastų žmonelių, nes darbininkai, arba teip vadinama žemoji ir drutoji kliasa, vis seka paskui prakilnesniūsius. Prie tųjų pirklių asz priskaitau ir karcziarnykus, kokių daugiausiai yra ant visatinos musų nelaimės. Paveikslan Sheandoah yra apie 8000 lietuvių, kuriame yra net 40 lietu-

viszkų karcziarnykų. Viename miestelyje Luzernės pavieto yra apie 40 szejmynų ir apie trilinkai pavienių, kur yra net 15 liet. karcziarnykų. Taigi 16 žmonių turi iszlaikyti vis vieną karcziarnyką. Tuli sakys, kad pas liet. karcziarnyką gana ateina ir svetimtauczių. Tiesa, tas buvo pirm 10 metų, bet sziaudien visi svetimtaucziai turi gana savų karcziarnykų ir eina pas savūsius. Vieną kartą teko mą būti rusinų bažnyčioje, kur kuningas po bausme nūdemės užgynė klausytojams nors ką bepirkti pas svetimtauczius, ką gali gauti pas savūsius. O kas musų lietuviszkose karcziarnyose darosi, tai isztikruju į jais baugu ir užėiti. Svetimtaucziai nū lietuviszkų karcziarnykų szalinasi kaip nū smerties. Musų karcziarnykai su savo klientais szelpia tikrai policija ir sudus, ir tautiszki reikalai yra pas jūs užmirszti. Antai Shuykill pavieto sude nebus tos dienos, kad nebutų keletos lietuviszkų provų, o tikrai už musztynes ir kitokius niekus. Keliaujant po lietuviszkas apygardas raginau lietuvius, prisidėti su aukomis prie parodos musų literatūros reikalų; tuli iszmintingi noriai aukavo, o tamsunai tai dar tycziuojosi isz aukavusių. Vieno lietuviuo nūmirė pati, kurią palaidojus, pagal paprotį, vyras-naszlys užsipraszė palaidėtojus atgiedoti razanczių už velionės duszią. Ant pakasynų zinoma nestokavo alaus nei degtinės teipgi pagal paprotį. Pirm razancziaus gerai užsitraukė, begiedant kitiems, smarkūliai susimuszė, susiskaldė galvas, reikejo pagalbon szaukti policiją ir pertraukti razanczių. Pas skvajerį ardytojas tvarkos gavo užmokėti \$4,25 o iszlaimėtojas provos isz džiaugsmo pragerė \$5,00. Kitoje vietoje užtikau lietuvius besiprovojančius net 7 kartu laike vienos sanvaitės

už musztynes. Ant lietuviszkų vestavių, kriksztynų ir szermenų panaszių žinių galima kas zin kaip daug priraszyti. Ant iszgelbėjimo lietuvių nū szitos epidemijos reik platinti blaivyste ir mokslą, įrengti skaitinycijas ir kitokias pasilinksminimo vietas. Reikia prisidėti prie abelnos blaivininkų draugystės ir dar būtis kartu apie paszalinimą nū žemės veido visų svaiginančių gėrymų. Kad butų paszalininti svaiginanti gėrimai, pastotu dangus ant žemės ir isznyktų trys dalys vargo. Visur mes ir visi raszome apie naudą skaitymo, apie jo reikalingumą, bet rodosi retas už tėmyjo musų prieszus ypatose musų moterių, kurios to viso yra didžiausiomis prieszininkėmis. Apsiszvietimas mums yra toks sunkus, nes norėdami kiek daugiau apsiszviesti tume mokintis svetimas kalbas, o prigimtos kalbos mokslui prieszinasi musų moters! Kol musų moters nebus prikeltos isz tojo letargo ir nesidarbūs kartu apie pakėlimą apszvietos tarpe musų, tol musų raginimai prie mokslo ir apsiszvietimo bus bergzdi ir laikraszcziai su knygomis galės pelėti sukrauti į kugius. Mą keliaujant per lietuviszkas kolonijas didei tas įsidėjo. Moters dar senovės budu tvirtina, kad isz mokslo ir skaitymo dūnos nevalgysi. Musų moters protiszkame iszsilavinime stovi ant žemiausio laipto, nors ir vyrai ne kas zin kaip pakilę, tą rodo jų darbai. Mą aplankius veik visas žymesnes lietuviszkas kolonijas, atradau tik 7 moteris lietuves, mylinčias skaitymą ir mokslą; dvi baigusios augsztesnius mokslus o 5 iszsilavinę vien isz skaitymo lietuviszkų rasztu. Su jomis galima protingai apie viską pakalbėti ir linksma praleisti laiką draugystėje tokių moterių. Musų protiszkas ir tautiszkas pasikėli-

mas tolei eis želvės žingsniu, kol musų moters prie to neprisidės. Laiminga tauta, kuri turi apszviestas moteris-motinas. Musų viltis padėta ant jaunosios gentkartės, bet ko galime tikėtis nū jos susilaukti, pažvelgiant ant augintojų lietuvių atžalų. Mes apszviestesnių moterių turime net permažai ir už tai turime tiek daug iszgamų, pavirtusių į lenkus, maskolius, anglus, vokiečius ir kitokius, nes nėra kam įziepyti meilę tėvynės į jaunosios gentkartės szirdis. Meilę tėvynės, mokslo ir mandagaus pasielgimo vaikų szirdyse gali tikrai motinos įziepyti. Apsizvalgant ant musų lietuviszkos padangės, rods retai kur žvaigždėlę patėmyjame, bet pirm 16 metų nei tų nebuvo regėti. Tas suteikia lukestį, kad su laiku viskas pasitaisys o ir musų moters pradės darbūtis ant tėvyniszkos ir protiszkos dirvos kartu su vyrais. Tai laiko darbas. Kas kartas vis labiau szvieczia mokslo spindulys placziaus į musų tarpą, tėvynės meilė užsidėga vis didesniame skaitliuje szirdzių, o kada tas apjms daugumą, o ne dalelę kaip dabar, tada viskas virs kiteip. Nustosime gūdėsi ant dabartinės visame stokos. Praeitė paskutinio laiko suteikia viltį į geresnę ateitį.

Keleivis.

ATSISZAUKIMAS.

Visi dar gerai atsimena apie aną nūžmiąją Lattimerio skerdynę, kur szerifas Martinas sugauja savo ginklūtų pagalbininkų iszszaudė daug nekaltų darbininkų, o tarpe jų keletą ir isz mūsų brolių lietuvių. Beveik tokia pat skerdynė, tik mažesnė savo aukomis, atsibuvo ir West-Pittstone 2 dieną Rugsėjo iszryto, parengta Stevens Coal Kompanijos, arba teip vadinamo „Bumo“, kur bosas Evans su pasamdytais

savo pagelbininkais sžadė nekaltus ir neapginklėtus strai- kierius, mūs brolius lietuvius, kurie, palei sžaduką arti kom- panijos sžtoro esanti, susirinkę gražiai atkalbinėjo anglus dar- bininkus, į darbą einanczius, kad neitų pakol kompanija nesusitaikys su straikieriais ir neužganėdys jų teisingų reika- lavimų. Vienok anglai dar- bininkai, kompanijos riebiai apmokami, netik nepaklausė, ale dar pradėjo musztynes su straikieriais-lietuviais. Tūm tarpu West-Pittstono policijos vyresnysis Richard'as pradėjo sžadyti, o superintendentas Evans paliepė apginklūtiems sžtoro klerkoms ir kitiems pa- samdytiems sžadyti į straikie- rius, aplink kompanijos sžtorą stovinczius. Pasirodžius isz kompanijos sžtoro ugniai, straikieriai pradėjo bėgti, o kulkos, lyg bitės, aplink jų galvas uždamos, jūs vijosi. Auka to sžadymo, barba- ryzskos skerdinės, aczių Die- vui, pūlė tik vienas Leopoldas Vilkauckas, lietuvis, isžautas į pakauszį, o keletas likosi su- žeistų, susžadytų nemirtinai. Po tai besąziniszkai ir nūžmiai skerdynei straikieriai-lietu- viai-apskundė vyresnyjį poli- cijos Richard'ą ir D. Evans'ą, sunų superintendente, ir dar du kitus už bereikalingą ir ap- mislytą žmogžudystę ir sužeidimą nekaltų žmonių. Grand jury pripažino ir priėmė tą skundą už teisingą. Vienok provą atsidėjo ant kito prisai- kintuju susžadimo.

Kompanija teipgi isz savo pusės apskundė straikierius už žmogžudystę ir sužeidimą, isz kurių dabar 10 stovi po kau- cija. Mat kaip L. Vilkauc- kas liko nusžadutas isz užpaka- lio, nės kulka pataikyta į pa- kauszį, tai kompanija tikisi sumesti visą kaltę ir atsakymą ant straikierių, kurie, anot jo- sios, sžadydami ir mėtydami akmenimis į sžtorą, esą, patys užšovė Vilkaucką. Vienok

straikieriai turi tokius liudy- tojus, kurie isz szalies stovė- dami matė, kas Vilkaucką nu- szovė. Taigi vargszai strai- kieriai, kurie neturėjo apart kumszczios jokio ginklo ir ne- mislyjo apie jokias musztynes, turi turėti dabar net dvi pro- vas su kompanija, kurios žino- ma nemažai piningų reikalau- s. O palikdami tą visą dalyką užmirsztėje netik vieni strai- kieriai, bet ir visi lietuviai Pittstono didelę negarbę, pa- žeminimą ir panieką nū sve- timtauczių ant savės užsitrauk- tų. Kada-gi, nors patys strai- kieriai ir mes Pittstono lietu- viai renkame piningus ir dū- dame aukas, kiek iszgalime, vienok neįstengiame reikalini- gos sumos surinkti, o savo brolių-lietuvių nenorime ap- leisti, užtaigi susirinkę pobaž- nytinėje salėje 19 d. Rugsėjo ant mass-mitingo ir gerai ap- svarstę visą reikalą, nutarėmę:

1. Užprotestuoti prieš an- gliszkus laikraszczius, kurie neteisingai, begėdiszkai ir me- lagingai apraszė mūs brolius lietuvius-straikierius.

3. Atsiszaukti į visus bro- lius lietuvius darbininkus ir visas lietuviszkas draugystes, kad sziamė svarbiame reikale stotų už savo brolius ir suszelp- tų piningiszkai, pagelbėtų toje provoje.

3. Reikalauti, kad kompā- nija pati užsimokētu szerifui ir jo pagelbininkams, kuriūs parsitraukė neva dėl suvaldy- mo ramių ir tykių straikierių, o nesudėtų tujų kasztų ant Lu- zėrnės pavieto ukėšų.

4. Iszrinkti tarpininkus tarp straikierių ir kompanijos, kad sutaikyti ir užbaigti straiką.

5. Iszrinkti komitetą, kuris rupintusi rinkime pningų ir pagelbėtų straikierius provoje.

Į komitetą liko vienbalsiai iszrinkti szitie:

Prezidentu: A. Tepliuszis, Kasierium: T. Pauksztis, Sekretorium: Kun. M. Szed- vydis.

Todėl sziūmi, mes, iszrinkta- sis komitetas varde visų susi- rinkusių ant mitingo lietuvių, atsiszaukiame į jus, mieli bro- liai ir gūdotos draugystės, praszydami neužmirsztai, neap- leisti mus sziamė reikale, ale suszelpiti savo aukomis, gelbėti nors nāsžlės skatiku! Visos aukos bus pagarsintos laik- rasztyje.

Aukas meldžiame siųsti ant szio antraszo:

Mr. T. Pauksztis
123 N. Main st.—Pittston, Pa.

Tarpininkais vienbalsiai li- ko iszrinkti: T. Pauksztis, A. Spudys ir A. Miliauckas.

Komitetas.

N. B. Meldžiame ir kitų laikraszczių pagarsinti szi atsi- sžadukimą.

Paminklas kun. A. Burbos.

Visiems broliams lietuviams praneszame, kad ant paminklo a. a. kun. A. Burbos yra su- rinkta 400 dolerių.

Paminklą Centraliszkas Su- sivienyjimo Komitetas jau už- stelhavo už \$5,50. Paminklas puikus. Atsakantis tokiam už- sitarnavusiam tautieciui, ko- kis buvo a. a. kun. Burba.

Tai-gi da truksta apie \$150; pasitikime, kad lietuviszkos draugystės, ir sziaip lietuviai, kurie gūdoja atmintį ir nūpel- nus a. a. kun. Burbos, nepasi- gailės tą sumą papildinti grei- tame laike.

Tikimės, kad prieš žiemą paminklas stovės jau ant lietu- viszkų Plymouth'o kapinių!

Susiv. Centr. Komit.

Atsiszaukus szitame dalyke pas tulus tautiecius ir gūd. kunigus, prisiuntė:

Kn. Kudirka 5 dol.

Kn. Kaminskas 5 dol.

Kn. Milukas sukalektavojo

Brooklyn'o bažnyczioj ant pa- minklo 46 dol., ale girdime, kad komitetas atėmė nū ku- ningo surinktus piningus, ant

paminklo paskyrė tik \$27,87, o likusius paėmė į parapijos kasą. Nėra gerai. Ant ko pi- ningai yra rinkti, ant to jūs reikia ir atidūti.

Prakalbos!

Brooklyne, N. Y. bus 8 die- ną Spalinio, nedėlioje ant 3 valandos po pietų, svetainėje p. Gerkeeno po num. 93 Grand st. Kalbėtojais bus Dr. Szliu- pas isz Scrantono ir kun. A. M. Milukas vietinis klebonas, sanariai komiteto mūsų litera- turos parodos Paryziuje. Pra- kalbos bus apie parodos reika- lus, lietuvisztes kankintinių su- szelpimą, politiszką ekonomi- ją ir tt. Dėlto užkvieziame visus lietuvius ir lietuves skait- lingai susirinkti ant prakalbų, nes isz to turėsite szimteriopą naudą.

Komitetas.

Didelis susirinkimas.

Vyrų, Moterų ir Merginų.

Tėvynės Mylėtojų Draugys- tė parengia didelį susirinkimą, kur bus puikios prakalbos apie reikalus draugystės ir pa- dėjima mūsų tautos. Kalbė- tojai yra užkviesti isz kitur bei vietinei; apart garsių kal- bų mūsų inteligentų kalbetojų Vyrų ir Moterų bus keletas deklamacijų, kurias atliks vai- kas 9 metų ir mergaitė 7 metų.

Svetainė bus papūsza kūno puikiausiai ir viskas atsibus didžiausioje tvarkoje.

Nepamirszkite, jog tas vis- kas atsibus nedėlios vakare 1mą dieną Spalinio (Oktober) Leonardo svetainėje No 111 West Market st. Providence.

Įėjimas dovanai.

Užpraszome visus lietuvius Tėvynės Mylėtojų Draugystė.

AGENTAS

asskuravojimo NAMŲ ir visokų DAIGTŲ nū agntes

GEO. GWILLIAM, agentas.

MAIN Str Plymouth Pa.

Paveikslai.

Parašė Z o m a i t ė .

(Tąsa.)

retežių; pusė stalo apmesta pluokštais laikraščiais; atsisėdęs gale vieną lakštą skaito ponas. Čiupra jo stačia, juoda, spindanti, kaip susmalnuta, akys didelės, kaip vabalai: jei į ką pažiūrėjo — kaip su jiesmais perdurė. Vyras — jaunas raudonas, suraitytais usais, linksmo veido, gražios stovylos.

Ponia teipogi skaitė. Baltai raudona mėlynakė, geltonas karčiukas-garbinuotas, papurentas ant kaktos, eilia žaibuojančių akmenaičių, auksu sumazgyta, spinduliavo po jos kaklu, kreizuoti, išpustyti rubai veržė liemenį; mažutėlis laikrodėlis ant aukso reteželio kybojo ant krutinės; ant rankų teip gi už mautos auksinės rinkės. Veidas jos nors storai apdulktas baltais miltais, vienok nurodė daug vyresne už poną.

Dvi mažos panelytės papuoštos kaip lėlytės bovijosi, ritinėdamos ant stalo auksinius žiedus, jas dabojo nebejauna jau auklė. Mažoji pradėjo kažiko verkšlenti; ponia pasižiūrėjusi į laikrodėlį tarė auklei:

— Laikas panytėms jau gulti, veskis į miegamąjį kambarį, uždegti žaliąją lampą, pašauk Zosę — tegul pataisojoms patalynę.

— Kasžin kaip tą Zosę reik prisišaukti: ašarojo, šniurkščiojo visą popietį, o vakare kažikur prapuolė, tur but užmigo kur įliudusi; bepigu jai, o man nė valandėlės pailsio nėra, turiu būti, kaip prie saito pririšta.

Nuėjo auklė, bambėdama, vienu vaiku nešina, antru vedina. Ponia, surinkusi žiedus, susimaustė ant rankų ir atsisėdusi šnekėjo:

— Vienos nelaimės su tomis mergomis! Kaip ir ta Zosė: ligi šiol berots negalima buvo atsigėrėti jos darbštumu, o dabar suvis pasileido: liepk ką dirbti — žiurėk kitką bedirbanti; šauk paduoti ką — žiurėk kitką beduodanti; susimaišiusi, kaip pusklaiškė, tarsi, isimylėjusi, tur but kas nors apsuko jai galvą arba suvisu apgavo. Prakeikta tu vyrų mada! — vedęs ar ne — prie jaunų mergų kimba, kaip smala prie tekinio: ir patys jas išpaikina.

Tai sakydama, tēmyjosi, kokį įspūdį padarys jos kalba ant pono. Tas beskaitydamas jau pradėjo švypsoti, metęs

popierą, galva kinnodamas ir į pačią žiurėdamas, juokėsi:

— Ciapa, tu ciapa! — sako į ponę — iš pirmo tavo žodžio supratau, ką tu nori sakyti. Lygini mane prie tokios šiukšlės! Ant to stelgdamas, ar-gi aš nerasčiau kiek tiek vertesnės; bet aš netoks žmogus, — man to nereik! Simtai mergų nors gražiausių te voliojas man po kojų, nė viena neprikibs, nė iš kelio manęs neišves. Ar nevalia ant juoko pagirti katrą gražią?! Bet ištiesų, kad pradėtų katrą lįsti, maučiau į žandą, net apsilaižytų!

Juokdamiesi abudu ponai bučiavos. Patraukė skambalą — ant to balso tarnas, augštas padoras vaikinąs, įbėgęs paklausė:

— Ką ponia liepsi?

— Zosę šaukiau, ne tave — tarė ponia.

— Nėra jos: auklė šaukė, niekur neprisišaukė, tur but nulėkė pas Topylį — juokdamasis užbaigė tarnas.

Ponas į tarną akis įdurė. Ponia dyvydamos paklausė: — Ką? Zosė pas Topylį laksto? Ką tu čia plepi.

— Teisybė, ponia! įsimylejo merga, prisikabino be malonės prie to vaiko, rėkdama, kaukdama paskui jį laksto; tas nė atsikratyti negal.

Ponia, kraipydama galvą, užsidegė žvakę ir išėjo.

— Gali eiti gulti — pasakė ponas tarnui, ir pats išėjo.

Ponas, eidamas koridorin, subarškino į vienas duris: „Esu“ atsiliepė viduje.

— Įnešk man šalto vandens.

Paliepęs ponas įėjo į kitą kambarį; įkandiu paskui jį įnešė Zosė vandens stiklą; pastačiusi ant stalėlio, spėriai grįžo atgal. Nutvėrė ponas į glėbį bėgančią Zosę, greitai tylomis kalbėjo.

— O, tu melagėle! sakei „nemylių ir nemylių nė vieno“; Topylį mat gali mylėti, o manę ne! bent pa-bučiuk!

Zosė sukdamos kaip stums poną į krutinę nuo savęs, net pasišliejo.

— Salin! — sušuko — ne man lygus esi ir ne kibinėkis! Ne sykį sakiau! O kad tu neliausi, tuoj pasakau ponai!

— Oit, tu ožka! Tylek! — draudė ponas Zosę išlekiant pro duris. Patsai užsidegęs žvakę nuėjo apžiūrėti savo vaikų. Kaziką patyliais pašnibzdėjo

auklei, ta nieko neatsakydama, palinkčiojo tik galva: „gerai, gerai!“

Ponia sėdėdama prieš didžiausią zerkolą, vyniojo plaukus ant popierėlių. Zosė taisė patalą. Ponia pirmoji prašneko:

— Niekados nesitikėjau, kad tu bu-mei tokia paleistuvė, kaip dabar persitikrinau. Ar-gi tau negėda lakstyti pačiai pas vyrus? laimė dar kad ponas neužiimęs su mergomis; o kad tik bent ant juoko pakibintų, paskui nebeatsikratytų. Begėdės! Paleistuvės! Dar sykį išei tu vakare — tuojaus išvarysiu nuo savęs, arba apskūsiu tavo motinai, išgirsi tu, ko negirdėjusi, kaip išpers gerai tau kailį, tuomet nė vaikai nebeužstos. Ji prašė manęs valdyti tave; o kad tu neklausai, tesizino, pati tevaldo! Ką tu mislyji jieskoti sau nelaimės? vaikas tave greitai apjuoks, labiau toks, kaip Topylis: akyls, buvuol's, padorus — ne tau lygus, nė jisai tavę paims. O kur tu paskui dingsi, kas tave priglaus? Katrą tu pakaltįsi, tas paniekįs tave ir ką tu jam padarysi?! Kiekvienas tavo pačią pakaltįs, niekur globos negausi, niekas nepasigailės, nė po teisybės, mergos visada yra kaltesnės, ne kaip vyrai...

Ponia šnekėjo ir šnekėjo vis tą patį, nors Zosės senei nebebuvo.

Ta, apėjusi savo darbus, užsidariusi kambarėlyje, krito kryžium prieš Dievo muką, ir gailiai verkdamas šaukė:

— Dieve mielaširdingiausias! priimk į juodą žemelę, suvalyk, uždegti mane nuo svieta akių, gelbėk nuo liežuvių piktumo, šią pat naktelę atimk mano gyvastį!...

Stoneje, vežikų kambaryj, susirinkę dvariškiai kortas lošė — iš piningų, iš butelio, tų nebetekus iš briežiukų; pakyrėjus, metę kortas, juokavo.

Užteks, pakako jau kortos! — sake medinčius bepigu butu negrįžti su mokančiais, o juš nė vienas nemokate. O, kaip aš buvau prie kniazio Bybikovo, budavo susimesime ant kortų, užsikaisime samavorą — cukriaus, romo ligi soties — uliavosme, duosime garą per kiaurą naktį; įeis ir mergos — siuvėjos, pakajavosios įsipuišiusios — tai m o j a p a č t e n i j a ! Kad prie manęs kibo! kaip muselės prie medaus: viena „panie Teopyl!“ kita „panie Teopyl!“

(Toliaus bus)

LATVIU TAUTA,

KITAKART IR ŠIADIEN.

PARAŠĖ
JONAS ŠLIUPAS, M. D.

mušti guodon jo sunaus Volusiano, kurs pergalejes buves Vandalus, Finnus, Venedus ir Galindus, tačiau Romėnams nėsisekė ilgiaus užlaikyti persvarą ant šiaurėstautų. Jau 4-tame šimtmetyje Romėnai atstoja šiaurės tautoms vietą istorijoje: įpatingai Gothams ir Skandinavams, kuriuos dienvidžių gyventojai vadino Normanais. Bet toji gadyne yra tamsi Baltijos istorijoje, tik Skandinavų dainos ir teikos šiek-tiek žinių, nors mythiškų, suteikia.

IV.

Gothai ir Baltija.

Romėnams dienvidžiuose bekariaujant, šiaurėje — įpatingai Germanų padermė — emė prasikišti pro kitas; mat žiaurus klimatas ir šykšta gamta buvo tas tautas taip užgrūdyję, juog nebuvo dėl jų nėko nepakenčiamo ar nepergalimo. Todėl Skandinavai (Danijoje, Norvegijoje ir Svedijoje), kurių žiamių kraštus marė skalauja, jau nuo senovės leidėsi ant jurių, tai pirkliaudami svetur, tai laupydami, ir galiats pradėjo steigti naujokynes užeitose šalyse.

Jau aplink 100 m. pirm Kristaus Romėnai gerokai turėjo susipažinti su Kimbrais ir Teutonais. Po Kristaus gimimo, Gothai iš Skandinavijos — kaip Jornandės pasakoja — persidanginę per jurę, apsibuvo prie Vyslos ištakos Aistų žiamėje, nors nepoilgam, senu, jau Graikams žinomu, gentaro keliu, palei Vyslą ir Bugą didesnėji jų dalis traukia prie ištakos Dniestro upės, ir čion pakraščiuose Juodosios Marės jie įsteigia Gothų valstiją, kuri skyrėsi į Rytų ir Vakarų Gothus. Aplink 350 m. garsus jų karalius, Hermanrich, suvienijo į kruvą abidvi valstiji ir užkariavo visą šiadykštę Maskoliją, nuo Volgos iki Karpuotųjų kalnų ir nuo Juodosios Marės iki Baltijos pakraščių. Bet jau 375 m. prasideda tautų kelionės, ir Hunnai, atkakę iš Azijos, pergali Hermanrichą ir išnaikina Gothų valstiją. Nelikus Hermanricho ir Gothų valstijos, pats Jornandės mažai ką benupasakoja apie gentaro žiamę, taip juog laikas nuo pabaigos 4-to šimtmečio iki 6-tam šimtmečiui pasilieka apdengtas tamsa. Net archajologiškių liekanų iš tų laikų nėra, nės, mat, besikilnojantišios tautos iš vietos į vietą ir nėkur ilgai nepagyvendamos, negalėjo savo pėdsaką palikti.

Bet aplink 500 m. Aistų siuntiniai, su gentaro dovanomis, lankosi pas Rytiečių Gothų karalių, Theodorikį Didį, kurs buvo Italijoje įsteigęs naują Gothų valstiją. Karalius mielai dovanas priėmęs, pats taip-gi siuntinius apdovanojo, namon išleisdamas, gal aukso ar sidabro monetomis, draugė su tulu raštu, iš kurio matyti, kad Aistai buvo pasidalinę į daug genčių ir neturėjo vieno valdymero. Ko Aistai norėjo nuo Theodorikio? Tur but jie reikalavo jo pagalbos prieš savo priešus, bet gavę tikrai lipšnius žodžius atsakyme, turėjo patys gelbėtis, namie susivienydami. Kaip teika Veidavuto paduoda, jie taip ir darė, nors sunku yra istorišką vertę tai

teikai priskaityti. Tulas, daug keliavęs vyras, Veidavutas, kurs buvo net su Romėnais susipažinęs, gal vienas iš Aistų siuntinių budamas, namon sugrįžęs pertikrina gentaro žiamės gyventojus, kiek netikumų jiems daro naminiai vaidai ir varžynės, duoda įstatymus, pertaiso religijos įmonius, ir pats pastoja anų valdymeru. Žinoma, tokia didelė atmaina šalyje galėjo įvykti po valei, per ilgą eilę metų, ir dirbant daugeliui kilties vyrų, nors teika tą visą darbą priskaito Veidavutui. Stebėtina yra, kad Jornandės prie Vyslos ištakos primena buvus Vidi varii, kurių vardas¹⁾ gal stovi sąmazgyje su vardu Veidavuto, ir gal toji gentė, kuri pažinojo iš arto svetimus anteivius, pirmoji spėdėsi užvesti naują parėdką, idant apsiginti nuo svetimžiamiečių. Nors apie tą gentę vėliaus mes nėko nebgridime, bet 13-ame šimtmetyje užtinkame jų vardą šalyje, kurią šaukia Vidžiamiu. Ir čion 6-tame šimtmetyje prasideda raibus gyvenimas, kur įpatingai Normanai užima svarbią vietą, atsilankydami tankiai į šitas šalis. Nors ir čion mes turime rentiesi daugiausiai ant teikų, tačiau archajologiškos liekanos daugiur meta šiokią-tokią šviesą.

V.

Normanai ir ju paminklai Baltijoje.

Kada Normanai pradėjo lankytiesi Baltijos pakraščiuose, sunku yra įspėti. Teikos sako, kad jau 2-tame ir 3-ame šimtmetyje Danai esą vajoję tai laimingai, tai nelaimingai su Lybais ir Kuršiais. Tautoms beklajojant po vidų Europos, regis ir Danų karės Baltijoje pasiliauja, nės anų istorikas Saxo Grammaticus, kurs rupestingai yra surinkęs visas Skandinavų teikas apie kares jų Baltijoje arba „rytų žiamėje“, nepaduoda nei mažiausios žinutės iš minėto laiko. Seštame šimtmetyje, baigianties tautų kilnojimamsi, ir Danų marėivystės į Padauguvį vėl atsinaujina, ir juo tolyn, juo tankiaus mes susitinkame su anų karaliais Vikingais. 8-tame šimtmetyje Normanų vardas įgyjęs yra didelį gandrą, ir jų spēka įsivyravusi: netik Europoje, bet Azijoje ir Amerikoje atsigarsi Normanų garbė, ir visi karaliai dreba prieš jų ginklus. Norvegijos ir Svedijos Normanai iš didesnės dalies duodasi į vakarus ir dienvidį Europos, plaukia upėmis augštyti, valstijas pustydami ir steigdami; o Danai buvo įpatingai apsirinkę už savo darbų lauką Padauguvio aplinkę ir net plaukdavo augštytynlink Dauguvos upe, iš kur jie nukakdavo iki Dnieprui, kur pasidirbė laivus plaukdavo į jurę ir pasiekdavo net Konstantinopolį. Žinoma, tokiose kelionėse jie turėjo daug stočių, tinkamų dėl pristojimo laivams; taip tur-but tokia pristova buvo Aisklauklėje, kur netik daug Skandinaviškų liekanų yra atrasta, bet kurios vokiškas vardas Ascheraden, seniaus Ascerade, yra duotas per Normanus ir zenklina laivų pristotę. Čion Danams syki sekėsi įgyti persvarą, tai vėl Lybai ir Kuršiai kovėsi su drąsa ir tvarka; daugiur Kurše randasi Normanų kapai, k. v. „velna laivas“, kur tapė palaidoti tuli jurės karaliai, o kuriuose randasi daug bronzos ir kitų metalų lietu, gan su mokslumu padarytų.

9-tame šimtmetyje, krikščionybę priėmę, Normanai nesiliovė lankę Baltijos pakraščius. Tulas Brėmeno kuningas, Rimbertas, Danų bei Svedų apaštalo Ansgaro mokintinis, aprašydamas pastarojo gyvatą, sako, kad Svedai tulą kartą buvę per-

1) Vid, gr. idein videre, veizdėti. Vidų vardo šaknis lyg randasi netik Veidavute, bet ir Vaideliote.

galėję Kuršius, bet šitie veikiai esą atsivalinę nuo anų jungo. Tad 853 m. Danai norėję juos pergalėti, bet kovą pralošę jie turėję namon sprukti. Potam Olav, Svedų karalius, surinkęs didelę kariūnę nukako į Kuršo pakraštį ir prisartino prie tulo miestelio, Seburgo ar Selburgo, kur buvę 7000 kareivių. Iš nejučių užpildamas, jis įėmęs miestelį ir be papriešinimo jis su savo kariūne traukė kokių penkių dienų kelią į viduriamį prieš Apulijos miestelį, kur buvę 15,000 kareivių. Cion jie kovė-i per 8 dienas, bet galiaus Svedai, šaukdami pagelbon Dievą krikščionių, taip-gi šiuomsyk apgalėję ir galėję namon keliauti su dideliu grobiu.

Ir Lietuvių dainos pamini tokius Normanų laupymus bei puštyjimus; nės ne-ykį girdime mergeles apgarbant išpuštytą gelių darzelį, kur barzdoti vyrai, „atėję iš užmario“, išraustę rutas, nuskabę rozes, nuskynę lapus.

Normanai kartais laupė bei puštyjo, kartais vėl pirklys te užiminėjo, ir kada-gi jų tėvynėje neretai viešpatavo badas, tai jie vienval gatavi buvo svetur įsikurti; taip 10-tame šimtmeetyje jie iš-iuntė du naujokų barus į Aistų pakraštį. Cion jie be karės negalėjo apsibuti; tačiau Danų ginklas pasiliko pergalingu. Atėiviai vedė pergalėtų tenbuvusių moteris, nepoiltam ušmiršo apie savo tėviškę, ir neteko savo tautybos, pasisavinę naują tėvynę, jos kalbą ir papročius; juk Vokiečiams atėjus į Baltiją, Danams bepriguli tikrai viena pirklybos vieta, Lindanisa (šiadien Revelis).

Šiadien Baltijoje neretai randami yra pinigai Anglijos, Prancuzijos bei Vokietijos, taip-gi iš Konstantinopolio bei Arabijos, ir tai nuo 8-to iki 10-tam šimtmečiams, lyg nai kaip kitos lietos to paties senumo. Yra manoma, kad didelė dalis tų dalykų tapė į Baltiją atgabenti per Normanų pirklius, nės karnose jų tankiausiai toki dalykai randami yra. Bet Baltija turėjo buti pažįstama ir kitoms tautoms, jeigu Arabų istorikas Ibn. Fozslan apie ją primena, arba Eginhard, istorikas Karolio Didžio, žino apie Aistus; įpatingai yra akymas Anglų pietikis prie Aistų, kaip tapė pažymėta Wulfstano kelionės aprašyme.

VI.

Wulfstano kelione.

Anglų marininkas Wulfstan, iš dalies karaliaus Alfred'o paragintas, iš dalies gal-but velydamas pirkliauti su Baltijos gyventojais, iškakęs 890 m. iš tulo uosto Slesvige, po 7 dienų bei naktų, prilankiems kelionei vėjams pučiant, pribuvęs pas Vyslos ištaką. Wulfstan užzymėjęs yra šidis bei salas pakeiliui; taip iki Vyslai jis po dešinei rankai turėjęs Vendų žiamę. Toji didelėji upė, anot jo, skirianti Vendų žiamę nuo Vidziamio, kurs prigulįs prie Estų žiamės. Toji-gi Estų žiamė esanti itin plati, ten esą daug miestų, kurių kožną valdas savas karalius. Nedyvai todėl, jeigu „Estų tarpe buvo labai daug vaidų“. Gyventojų užsiėmimu esą zvejyba ir medžioklė; svarbiausias naminis gyvulys esąs žirgas, kurs nevien jojamas esąs, bet kumelės savo pienu net žmonėms maistą duodančios. Numirėlius Estai degina; bagotesni deginimą lavonų atideda ant tulo laiko, kartais ant mėnesio ar ilgiaus, o protarpyje kelią gėrynes; dėl užlaikymo nuo puvimo Estai moką juos sušaldyti, taip žiemos, kaip ir vasaros mete. Tačiau kokiū budu jie tai darydavo, nežinome. Pirm sudeginimo negyvėlio, jo mantą padalindavo į keletą dalių, ir pra-

sidėdavo lenktynės ant žirgų dėl laimėjimo mantos.

Wulfstan yra pastaras, kurs gentaro žiamės apgyventojus dienvidžiuose sulyg Vyslai vadina Aistais arba Estais; vėliaus Estus mes randame Baltijos šiaurėje, kur Vokiečiai Igaunius šaukia Estais. Jau Adalbertas iš Pragos, į šimtmetį vėliaus randa Pavyslyje ne Aistus, bet Prūsų drutą tautą, iš ko galima yra spręsti, kad iš dalies senesni raštininkai Prusus yra Aistais vadinę, nės dėl Vokiečių gentaro žiamė gulėjo iš tiesų į rytus, o Aistai arba Estai ir zenklina Rytiečius Germanų kalbose. Iš liekanų Latvijoje ir Lietuvoje apie Gudus (Gudiņi, Gudeliai, Gudiškė ir t.t.), galima taip-gi tvirtinti, kad Gudai tur-but buvo tie patys ką Aistai, nės dar Kadlubek, Lenkų chronistas, apie 1200 m. vadina Lietuv-Latvių tautą Gothais ar Gėtai, ir Rusų giesmė apie Igorio kelionę prieš Polovecus primena „dailias Gotų mergas žilame jurės pakraštyje“.

VII.

Latviai.

Iš to, kas augščiau sakyta, galime nuomonauti, kad Lietuv-Latvių tauta gentaro žiamėje užtinkama jau 4-tame šimtmeetyje po g. Kr., nors gal dar ne prie pačios Baltijos jurės. Į gentaro žiamę Gėtai turėjo patekti tokiu maž-daug keliu: per Sarmatijos lygumas be didelių kliūčių jie pasiekė buvo Karpuotus kalnus; iš čion jie persiskyre, vieni keliavo į dienvidį Dunojaus lygumosna, ir taip neteko raikščių vėliaus su savais gentainiais, o kita, did-snėji Gėtų dalis, leidesi augštynlink Dniestro į šiaurę. Žinoma tos kelionės neįvyko vienu laiku, nės tūlims t-bgyvenant pa-Dniestryje, kiti jau buvo atsibasę į Pabaltmarį. Tik 5 tam šimtmeetyje, kada Slavai užplaukė, likučiai bus gal tuom pačiu keliu, palei Bugą ir Vyslą, dasigavę iki gentaro žiamės. Cion, Prusijoje, tarp Vyslos ir Niamuno, Gėtai galėjo buti atvangus nuo Slavų įsibrovimų, turėdami dien dyje begalines pelkes, girės ir daug azerų. Bet šiaurėje visi negalėjo kruvoje įitekti, ir todėl reikėjo jieškoti naujų sodybų. Į vakarus gyvenant Slaviškiems Vendams, mu-iškiai turėjo traukti į šiaurę ir rytus, pasiplatindami po šiadykštę Lietuvą, Kuršą, Inflantus ir galiaus Vidziamyje. Juk ir Vedavuto teika tai padrotina; iš Prusijos, žmonėms besiplatinant, drase-nėje jaunuoliai laikas nuo laiko traukė svetur dėl apsigyvenimo, pasiėmę tėvų kalbą, tikyba ir papročius. Sprėndžiant palei kapinė-e randamas liekanas, matome, kad svariausioji sriovė Lietuv-Latvių jau akmens laikmetyje papludo nuo Kauno po šiadienykštę Lietuvą į žiem-ryčius iki Krėslaukiui palei Dauguvą. Nuo šitos srovės atsidalino mažesni sriautai. Vienas naujokų baras, gal-but Ventiniai, pro Kuršėnus ir Papilę kreipėsi į Kuršą ir apsigyveno palei Ventą; kitas nūsikus prie Mušos ir Lielupės pritakų žiamumoje, trečias-gi per Neretį eidamas pasiekė Dauguvą, artymais Sėrpylies. Bet ir Dauguva nesulaikė kelionių. Įpatingai, rodosi, aplink Krėslaukį dideli tuntai kėlėsi per Dauguvą ir pasiplatino po visus Inflantus, ir gal Ludsos aprinkyje susidurė jau su Slavais, kurie sustabdė jų klajonę į žiem-ryčius. Pasiduodami į vakarus, Latvių sentėviai pakliuvo į šalį prie Gaujos, kurią apšaukė Vidziamiu: toji dalis rasi buvo tuomet apgyventa per Igaunius. Tarpe gi Gaujos ir Salazio, pajuryje, mito Lybų tauta, kuri besiplatindama,

(Toliaus bus.)

Isz visur.

Lenkijai, mieste Kalisz, per žydų ilganaktę sinagogoje eksplodavo didelė lempa ir pakilo ugnis. Visi metėsi prie durių, kur tapo užgniusyta 32 žmonės, daugiausiai moters ir vaikai, bei daugelis sužeista.

Mažojai Azijai, distrikte Aidin, 20 Rugsėji buvo žemės drebėjimas, kur 200 žmonių galą gavo.

Japonijai siautė „karsztas vėjas“ (kiniskai *teifun*), nū kurio pražuvo per 3000 žmonių. Kada tasai karsztas vėjas užėina, tai rodosi dangus su žeme maiszosi.

Maskolijai, Novgorodo gub., iszsiplatino knyga astronomo Falbo, kuris pranaszauja, kad 13 Lapkritį susitiks mūsų žemė su kokia ten kometa ir bus pabaiga svieta. Burai tam tikėjo, pardavė savo gyvenimus ir pradėjo gerti, kad nors pabaigą savo gyvenimo linkmiaus praleisti. Karkove darbininkai pareikalavo savo algų norėdami namon keliauti, kad nors paskutines dienas gyvenimo praleisti tarpe savųjų. Ant naujai vedamo gelzkelio nū Maskvos ant Vindov turėjo pertraukti darbą nes darbininkai iszkeliavo į savo namus, kad kartu stoti ant Dievo sūdo. Valdžia buvo priversta atiminėti Falbo knygas nū žmonių ir užginti jų pardavinėjimą.

Pietinėje Aprikoje, Portugalijos kolonijose, apsireiszė maras pakraszcziūse didjurio, 12 apsirgo ir 2 numirė.

Kinūse, mieste Hongkong, siauczia maras, kur laike vienos sanvaitės 20 žmonių numirė ir 18 naujai apsirgo.

Pietinėje Amerikoje, Paraguay respublikai, sostapilėje Assumption atsiradęs teip-gi

maras.

Sziaurinėje Aprikoje, valstijai Tripoli po turkų valdzia, gyventojai tuaregai užpūlė ant prancuziszkų misijų ir viską isznaikino.

Czekijai, mieste Kuttanburg, prisaiķintųjų sudas apsudyjo ant nukirtimo galvos žydą Hilsner už papjovimą 19 metų merginos, Agnieszkos Hruza, isz Polna. Per tąją provą iszsirodė, kad žydai ir daugiaus kriksczionių yra papjovę dėl savo tikėjimiskų formų.

Vokietijai, mieste Wuerzburg, isztraukus kariūnai ant revijų, likęsis unteropicieras Schloeser namieje sudaužė geležinę szėpą, pavogė visus mobilizacijos rasztus ir pabėgęs į Prancuziją.

Teatras!

Teatraliszka Draugystė vardan „Simano Dauķantų“ laike „Susivienijimo“ seimo Waterbury Conn. 4 Spalnio losz tragediją „KEISTUTIS“ operos name „Poli's Theatre“ (ant Broadway gatvės) ir prasidės ant 8 valandos vakare.

Keistuczio tragedija iszdėjų mūsų praicitės dar niekur nebuvo perstatyta liet. kalboi. Dėlto kiekvienas lietuvis ir lietuvaitė, teip vietiniai kaip ir isz apielinkės, teiksis pributi ant tojo tautiszko perstatymó, o busite užganėdintais.

Komitetas.

Pajieszkojimai.

Pajieszkau Antano Jusciaus isz Viduklės parapijos, Raseinių pav. Kauno gub. Pirmiaus gyveneno Scranton., paskiaus nuvažiavo į Greb Creek, Ill. Kas isz tautiečių apie jį žinotu arba jis pats teiksis atsiszaukti ant szio adreso:

Jos. Pipiras
385 N. Main st.
Pittston, Pa.

Asz Kazimieras Rimeidis pajieszkau Jono Butkaus, kaimo Alejų, Raseinių parapijos ir pavieto, Kauno gubernijos. 1898 metųse jis gyveneno Locust Valley, N. Y.

Teip-gi pajieszkau Petra Szalaszeviczių, isz Sivalkų gub. 1898 m. jis gyveneno Pennsylvanyjai, Maudizville (ar ne Minersville?), dabar nežinau kur gyvena. Ir pajieszkau Juliaus Szarockio isz kaimo Vailabų, Viduklės par., Raseinių pav. Kauno gub. Teip-gi pajieszkau ir Antano Butkaus isz kaimo Klystrubių, Viduklės par., Raseinių pavieto, Simano Virszilos, isz dvaro Tambuczių, Nemakszezių par., Raseinių pav., Vinco ir Stanislavo Venckaus isz Paazerių dvaro, Raseinių pav. teip-gi ir visos giminės Venckų. Jeigu kas isz tautiečių apie jį žinotu, arba jie patys, teiksis su teikti mą žinę, nes prie jų visų turiu svarbių reikalų. Mano adresas:

Kazys Rimeidis
Box 268 Gilbertville, Mass.

Pajieszkau savo brolio Motiejaus Jonaiczio isz kaimo Kumezių, valseciaus Padovinio, pavieto Kalvarijos, gub. Sivalkų; bus 4 mėnesiai kaip atkeliavo Amerikon ir buvo Broad Brook, Conn. Jeigu kas apie jį žinotu, arba jis pats, teiksis sutikti mą žinę ant szio adreso:

Jos. Jonaitis
Box 45 Madison, Ill.

Naujos knygos.

„Vienybės“ redakcijai gaudamos szios naujos knygos.

Stella, viskas ir visur stebuklai, ant dangaus ir žemės. Apsyaka K. Flamarijono -15
Dailydė arba patarmės stahoriams su 120 paveikslų -30
Mūsų pasakos -10
Dainų skrynelė -15
Kaip atsiginti nū koleros -10
Abėcėla parasyta Dr. J.

Szliupo -25
Obrusiteliai, vaizdelis isz gyvenimo maskoliszkų urėdinkų Lietuvoje -20
Graži vaikų knygelė -10
Statistika lietuviszkų knygu atspausių Prusūse nū 1863 metų iki pabaigai 1896 m. ir atsiszauķimas į apszviestą svieta dėlei persekiojimų per caro valdzia -25
Programas Lietuviszkos Social-Demokratiskos partijos -5
Latvių Žemės Žemlapis -35

Pirmutinė užėiga dėl Lietuvių

pas **Stasi Bagdoną.**

Arielkų visokių, alaus labai gaudaus, gero vyno, cigarų ir t. t. Ne praiek pro savą brolaui atsilankyk nors sykutį!

E. Main ulycios po No 204
Plymouth, Pa.

ADRESAI

CENTRALISZKŲ VIRSZINKŲ „TEVYNĖS MYLĖTOJŲ“ DRAUGYSTĖS.
Prezidentas—T. Astramskas
P. O. Box 200, Minersville, Pa.
Kasierius—J. J. Grieszius,
Commercial Academy,
153 E. 76-th str. New York.
Sekretorius—M. J. Damijonaitis,
65 N. Leonard str. Waterbury, Conn.

DYKAI!

Del ligoniu reikalaujant pagalbos.
Kas norite trumpam laike sveikatós, nū visokių ligų, didelių ar tai mažų, meldziame atsiszaukti į mūsų kompaniją garsingų Karaliaucziaus D-rų rodų ir gydālių, kur randasi daugybė D-rų isz Europos ir Amerikos dėl darymo rodų. Siuocziame gydyklas pagal geriausius Receptus į visus krasztas, kas tiktai pareikalauja. Neretkia turēt gėdos pasiklaust rodos apie slepemas ligas. Mes siuocziame sziais minėtas garsingas gydāles DYKAI: nū skaudėjimo galvos, gumbo, dregio, skaudėjimo dantų, ant visados. Tikt meldziam ant koznų minėtu gydālių prisiust už 20 centų markėmis dėl prisiantimo, o gausit per pacztą dykai. Szita proga tikt dėl lietuviu yra: Mes velijam pasiskubit dabar ir siuocziame dykai visiems dėl persitikrinimo. Toji proga mūsų geriausiu gydālių suvis bus trumpa. Apie plaukų sudrutinimą galit pasiklaust rodos, o mes užganėdysim ir ant plikų galvų ataugysim naujus plaukus, vietoj iszpūlusiu, jeigu ne senas ir isz pamilijos ne yra plikas, bė abejonės yra pagelba. Ne vilkinkit, bet raszykit. Adressas:

The J. M. BRUNDA & CO.,
Box 2361, New York City.